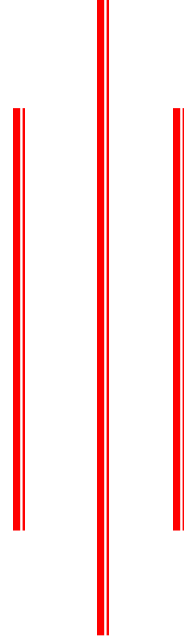

व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन
कार्यविधि, २०७५

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कर्णाली प्रदेश, नेपाल
वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५

मा.मन्त्रीज्यूबाट स्वीकृत मिति
२०७५.०८.०५ गते

प्रस्तावना

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय अन्तर्गतको आ.व.२०७५/०७६ को वार्षिक कार्यक्रम अनुसार कृषकहरुलाई फलफूल खेती तर्फ आकर्षित गर्न, उत्पादन बृद्धि गरी आत्मनिर्भर बनाइ निर्यात प्रवर्द्धन गर्न बाञ्छनीय भएकोले मन्त्रालयले व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५ तयार गरेको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम तथा प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम “व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५” रहेको छ ।
(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:-
 - (क) “मन्त्रालय” भन्नाले भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।
 - (ख) “कार्यालय” भन्नाले मन्त्रालय अन्तर्गतका अनुदान प्रवाह गर्ने निकाय सम्झनु पर्छ ।
 - (ग) “अनुदानग्राही” भन्नाले व्यवसायीक रूपमा फलफूल खेती गर्न तथा पोषण सुरक्षाका लागि सामूहिक वा व्यक्तिगत रूपमा फलफूल खेती गर्न कार्यालयबाट अनुदान लिने कृषक, कृषक समूह, कृषि सहकारी तथा कृषि उद्यमीलाई सम्झनु पर्छ ।
 - (घ) “कार्यक्रम” भन्नाले “हिमाली पाँच जिल्लाहरुमा स्याउ र ओखर प्रवर्द्धन कार्यक्रम” वा “सुर्खेत, दैलेख, जाजरकोट, सल्यान र रुकुम पश्चिममा सुन्तलाजात, आँप, लिची, केरा लगायत फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम” वा “माग र सम्भाव्यताको आधारमा आवश्यक फलफूल विरुवा सहूलियत दरमा वितरण कार्यक्रम” वा यस्तै प्रकृतिका फलफूल उत्पादन तथा प्रशोधन व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न सञ्चालन गरिने कार्यक्रमलाई सम्झनु पर्छ ।
 - (ङ) “प्रस्ताव” भन्नाले कार्यक्रममा उल्लेख कार्य गर्नका लागि अनुदानग्राहीले पेश गरेको विस्तृत कार्य योजना सहितको विवरणलाई सम्झनु पर्छ ।
 - (च) “सेवाग्राही” भन्नाले फलफूल सम्बन्धी व्यवसाय सञ्चालनका लागि कार्यालयबाट अनुदान सहयोग लिने अनुदानग्राही तथा पोषण सुरक्षाका लागि तोकिएको परिमाण भन्दा कम कार्यालयबाट फलफूल विरुवा तथा सम्बन्धित औजार उपकरण लिने कृषकहरुलाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

कार्यक्रम संचालन प्रक्रिया

३. **अनुदान प्रवाह गर्ने निकाय** : अनुदान प्रवाह गर्ने निकाय मन्त्रालय अन्तर्गतका कार्यालयहरू रहनेछन् ।
४. **सूचना प्रकाशन तथा प्रस्ताव आव्हान** : सूचना प्रकाशन तथा प्रस्ताव आव्हान देहाय अनुसार हुनेछः-
 १. कार्यालयले प्रचलित सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीले तोकेको म्याद दिई नियमानुसार प्रक्रिया पुऱ्याई **अनुसूची-१** अनुसारको ढाँचामा सूचना प्रकाशन गरी प्रस्ताव आव्हान गर्नु पर्नेछ । सम्बन्धित सरोकारवाला सबैको जानकारीका लागि स्थानीय एफ.एम.बाट समेत सो सम्बन्धी सूचना प्रचार प्रसार गर्न सकिनेछ ।
 २. प्रस्ताव पेश गर्न इच्छुक कृषि व्यवसायसँग सम्बन्धित सहकारी/कृषक समूह/निजी फार्म/कृषक उद्यमी ले **अनुसूची-२** अनुसारको निवेदन साथ **अनुसूची-३** बमोजिम प्रस्ताव पेश गर्नु पर्नेछ ।
५. **सेवाग्राही छनौट** : सेवाग्राही छनौट देहाय अनुसार हुनेछः-

१. प्राथमिक क्षेत्र तथा बाली

(क) सम्भाव्य पकेट क्षेत्रलाई प्राथमिकता

कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा साविक जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले विभिन्न मापदण्डहरूलाई आधार मानी छनौट गरिएका पकेट क्षेत्रहरू तथा हालको अवस्थामा कृषि ज्ञान केन्द्रहरूले छनौट तथा प्राथमिकीकरण गर्ने सम्भाव्य फलफूल बालीहरूको पकेट क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिई व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन् । यसले साना किसान तथा अन्य सम्भाव्य क्षेत्रहरूमा पोषण सुरक्षा वा व्यावसायिक दृष्टिले गर्न खोजिने फलफूल खेतीलाई बाधा पुऱ्याउने भने छैन ।

(ख) व्यावसायिक महत्व बोकेका फलफूल बालीलाई प्राथमिकता

कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने प्रत्येक कार्यालयले आफ्नो जिल्लाको प्राथमिक ३ फलफूल बालीहरू छनौट गर्नुपर्नेछ । यस कार्यक्रममा व्यावसायिक महत्व बोकेका ती प्राथमिक ३ बालीलाई विशेष महत्व दिई कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ । यसले पोषण सुरक्षाका लागि अन्य फलफूल बालीहरू प्रवर्द्धन गर्न भने बाधा पुऱ्याउने छैन ।

२. प्रस्ताव तथा माग सङ्कलन

निम्नानुसारको प्रकृयाबाट माग सङ्कलन गरिनेछ ।

क्र.सं.	कार्यक्रम	प्रकृया
१	हिमाली पाँच जिल्लाहरूमा स्याउ, ओखर लगायत अन्य फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम	शर्तहरू उल्लेख गरी सम्भव भए सम्म सिजन भन्दा कम्तीमा २ महिना अगाडी सबैको पहुँच हुने गरी स्थानीय आम सञ्चार माध्यमबाट सूचना जारी गर्ने ।
२	सुर्खेत, दैलेख, जाजरकोट, सल्यान र रुकुम पश्चिममा सुन्तलाजात, आँप, लिची, केरा,	शर्तहरू उल्लेख गरी सम्भव भए सम्म सिजन भन्दा कम्तीमा २ महिना अगाडी सबैको पहुँच हुने गरी स्थानीय आम सञ्चार माध्यमबाट सूचना गर्ने ।

	किवि लगायत अन्य फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम	
३	माग र सम्भाव्यताको आधारमा आवश्यक फलफूल विरुवा सहूलियत दरमा वितरण कार्यक्रम	• शर्तहरू उल्लेख गरी सम्भव भए सम्म सिजन भन्दा कम्तीमा २ महिना अगाडी सबैको पहुँच हुने गरी आम सञ्चार माध्यमबाट सूचना गर्ने । • कार्यालयमा सम्पर्क गरी विभिन्न प्रयोजनका लागि सिजन अगावै माग गर्ने कृषकलाई पनि बजेटको परिधि भित्र रही उपलब्ध गराउन सकिने । • लक्षित वर्गलाई प्राथमिकता दिनु पर्ने । • प्राथमिक ३ फलफूल बाहेक अन्य फलफूल बालीमा पनि जान सकिने ।

६. **प्रस्ताव मूल्याङ्कन तथा छनौट:** व्यावसायीक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रममा परेका प्रस्तावहरूको मूल्याङ्कन तथा छनौट देहाय बमोजिम हुनेछ :-

१. प्रस्तावको मूल्यांकन तथा छनौटको आधार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क्र.सं.	कार्यक्रम	प्राथमिकता
१	हिमाली पाँच जिल्लाहरूमा स्याउ, ओखर लगायत अन्य फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम	• सम्भाव्य तथा प्राथमिकतामा परेका पकेट क्षेत्रका मागहरू • व्यावसायीक स्तरमा कम्तीमा ५ रोपनीमा खेती गर्ने कृषकहरू । ठूलो क्षेत्रफललाई प्राथमिकता • व्यवस्थित रूपमा फार्म सञ्चालन गर्ने तथा लागत सहभागिता बढी गर्नेलाई प्राथमिकता • मूल्य श्रृङ्खला तथा मूल्य अभिवृद्धि गर्ने प्रकारका मागहरू • खेर गएका सार्वजनिक तथा व्यक्तिगत जमिनहरूमा ठूलो स्तरमा सामूहिक वा करारमा खेती गर्ने • हैसियत विप्रेका वनमा डिभिजन वन कार्यालय सँग समन्वय गरी सामूहिक वा व्यक्तिगत रूपमा खेती गर्ने समूह सहकारीहरू
२	सुर्खेत, दैलेख, जाजरकोट, सल्यान र रुकुम पश्चिममा सुन्तलाजात, आँप, लिची, केरा, किवि लगायत अन्य फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम	• सम्भाव्य तथा प्राथमिकतामा परेका पकेट क्षेत्रका मागहरू • व्यावसायीक स्तरमा कम्तीमा ५ रोपनीमा खेती गर्ने कृषकहरू । ठूलो क्षेत्रफललाई प्राथमिकता • व्यवस्थित रूपमा फार्म सञ्चालन गर्ने तथा लागत सहभागित बढी गर्नेलाई प्राथमिकता

		• मूल्य श्रृङ्खला तथा मूल्य अभिवृद्धि गर्ने प्रकारका मागहरू • खेर गएका सार्वजनिक तथा व्यक्तिगत जमिनहरूमा ठूलो स्तरमा सामूहिक वा करारमा खेती गर्ने • हैसियत विप्रेका वनमा डिभिजन वन कार्यालय सँग समन्वय गरी सामूहिक वा व्यक्तिगत रूपमा खेती गर्ने समूह सहकारीहरू
३	माग र सम्भाव्यताको आधारमा आवश्यक फलफूल विरुवा सहूलियत दरमा वितरण कार्यक्रम	• सम्भाव्य तथा प्राथमिकतामा परेका पकेट क्षेत्रका मागहरू • व्यावसायीक स्तरमा कम्तीमा ५ रोपनीमा खेती गर्ने कृषकहरू । ठूलो क्षेत्रफललाई प्राथमिकता • नवीन बालीहरूको व्यावसायीक खेती • पोषण सुरक्षाका लागि थोरै खेती गर्नेलाई पनि उपलब्ध गराउनु पर्ने • एक घर एक फलफूल विरुवा, एक कर्मचारी एक फलफूल विरुवा जस्ता अभियानमूलक तथा लक्षित वर्ग विशेष मागलाई प्राथमिकता दिनु पर्ने ।

नोट: बजेटको सीमाभन्दा बढी माग आएमा उपर्युक्त तथा स्थानीय आवश्यकता अनुसार थप मापदण्ड बनाई छनौट गर्नु पर्ने ।

७. **प्रस्ताव मूल्याङ्कन तथा छनौट समिति:** प्रस्ताव मूल्याङ्कन तथा छनौट समिति देहायानुसार हुनेछ:-

क. विषयसँग सम्बन्धित अधिकृत वा कार्यालय प्रमुखले तोकेको प्रतिनिधि,	- संयोजक
ख. आर्थिक शाखा प्रमुख, सम्बन्धित कार्यालय	- सदस्य
ग. खरिद ईकाइ प्रमुख, सम्बन्धित कार्यालय	-सदस्य-सचिव

१. समितिले आवश्यकता अनुसार बैठकमा सम्बन्धित विषय विज्ञहरूलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ । समितिले बढीमा तीन वटा बैठकबाट कार्य सम्पादन गरिसक्नु पर्नेछ ।
२. समितिले आवश्यकता अनुसार आफ्नो काम कारवाहीलाई वस्तुपरक बनाउन समितिका सदस्यहरू मध्येबाट एक जना संयोजक र बढीमा २ जना सदस्य रहेको उप-समिति गठन गरी मूल्याङ्कन प्रतिवेदन लिन सक्नेछ । उप-समितिको बैठक बस्नु परेमा बढीमा दुई वटा बैठकबाट कार्य सम्पादन गर्नुपर्नेछ ।

३. मूल्याङ्कन तथा छनौट समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :-
 - क) स्थलगत अध्ययन, अवलोकन गरी प्राप्त प्रस्ताव उपर प्राविधिक र आर्थिक दृष्टिकोणले विश्लेषण र मूल्याङ्कन गर्नेछ ।
 - ख) आवश्यकता अनुसार उप-समितिलाई छनोट सम्बन्धी अधिकार बाहेक अन्य अधिकारहरू प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ । प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिमको कार्य सम्पादन गरी समिति समक्ष आवश्यक राय तथा सिफारिस सहितको प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।
 - ग) समितिले समग्र विषयवस्तुको अध्ययन र विश्लेषण गरी उपयुक्त प्रस्तावहरूको योग्यताक्रम लिष्ट तयार गरी अन्तिम लिष्ट प्रकाशन गर्नेछ ।
 - घ) समितिले मूल्याङ्कन सम्बन्धी कार्य गर्दा प्रस्ताव पेश भएको अन्तिम मितिले ७ दिन भित्र प्रस्ताव छनौट गर्ने गरी मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ । उक्त म्याद भित्र छनौट गर्न नभ्याउने भएमा उचित कारण र आधार खुलाई पुनः बढीमा ७ दिनको म्याद थप गर्न सकिनेछ ।
 - ङ) मूल्याङ्कन समितिले मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरि सकेपछि आवश्यक राय तथा सिफारिस सहित कार्यालयका प्रमुख समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
४. कार्यालयले छनौट भएका प्रस्तावहरूको विवरण खुलाई ७ दिनको म्याद दिई सम्झौता गर्ने आशयको सूचना जारी गर्नु पर्नेछ ।
५. छनौटमा परेका प्रस्ताव उपर उजुरी नपरेमा छनौट भएको ८ औं दिन देखि ३ दिन भित्र सम्झौता गर्न आउने गरी छिटो साधन मार्फत सम्बन्धित प्रस्तावकर्तालाई सूचना दिनुपर्नेछ ।
६. छनौट भएका प्रस्ताव उपर उजुरी परेमा ७ दिन भित्रमा उजुरी उपर आवश्यक निर्णय गरी सक्नु पर्नेछ ।

द. सम्झौता र भुक्तानी :

१. **सम्झौता:-** व्यावसायीक रूपमा ५ रोपनी भन्दा बढी क्षेत्रफलमा बगैँचा स्थापना गर्ने बगैँचा धनीसँग कार्यालयले **अनुसूची -४** अनुसारको सम्झौता गर्नेछ ।
२. **भुक्तानी :** भुक्तानी देहाय अनुसार हुनेछ :-
 १. सूचिकृत नर्सरीहरूबाट विरुवा खरिद व्यवस्थापन कार्यालयले गर्नेछ ।
 २. कृषाकलापहरूमा प्रकृति हेरी व्यावसायीक कृषकलाई कामको प्रकृति तथा कार्य सम्पन्नताको आधारमा अनुदानग्राहीलाई बढीमा ३ किस्तामा अनुदान रकम भुक्तानी गरिनेछ ।
 - क. सम्झौता भएपछि कार्ययोजना, पेशकी मागको निवेदन, बैंक सुरक्षण वा बीस प्रतिशत कार्य सम्पन्न हुने प्रमाण पेश गरे पछि पेशकीको रूपमा प्रथम किस्ता वापत अनुदान रकमको २०% भुक्तानी,
 - ख. पचास प्रतिशत कार्य सम्पन्न भएपछि सम्पूर्ण बील भर्पाई सहित पहिलो किस्ता फछ्यौँट गरी जम्मा ३० % पहिलो रनिङ्ग बीलको रूपमा भुक्तानी,
 - ग. सबै कार्य सम्पन्न भई कार्य स्वीकार प्रतिवेदन सहित अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि ५०% तेस्रो तथा अन्तिम किस्ताको रूपमा भुक्तानी ।

- घ. भुक्तानी हुँदाका बखत अनुदानग्राहीले गर्ने लागत सहभागिताबाट पनि भुक्तानीको अनुपातमा कार्य सम्पन्न गरिसकेको हुनु पर्ने तथा सो कुरा बीलहरूमा स्पष्ट देखिएको हुनु पर्नेछ ।
- ङ. भुक्तानीका अन्य प्रकृयाहरू प्रचलित सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली बमोजिम तथा अन्य सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
- च. अनुदानग्राहीले रनिङ्ग बील तथा तोकिएको कार्य सम्पादन गरी कार्यसम्पन्न बीलको आधारमा रकम भुक्तानी लिन सो कार्यको सुपरिवेक्षण तथा प्राविधिक नाँप जाँचको लागि लिखित निवेदन दिएको सात दिन भित्र कार्यालयले कार्यको अनुगमन, सुपरिवेक्षण तथा सम्पन्न कार्यको प्राविधिक मूल्याङ्कन (नाँप जाँच) गरी भुक्तानीको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

९. अनुदान रकम र अनुदान प्रतिशत: व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रममा स्वीकृत कार्यक्रम र बजेटको परिधि भित्र रही अनुदान रकम र देहाय अनुसारको अनुदान प्रतिशत उपलब्ध गराईनेछ :-

क्र.सं.	कार्यक्रम	विरुवाको अनुदान प्रतिशत	मूल्यमा	कैफियत
१	हिमाली पाँच जिल्लाहरूमा स्याउ र ओखर प्रवर्द्धन कार्यक्रम			
१.१	१० रोपनी भन्दा ठूलो बगैँचा	८०		कर्णाली प्रदेशका हिमाली ५ जिल्लाहरू जुम्ला, हुम्ला, डोल्पा, मुगु र कालिकोटका लागि मात्र
१.२	५ रोपनी देखि १० रोपनी सम्म	७५		
१.३	५ रोपनी भन्दा कम	७०		
१.४	दुई वा दुई भन्दा बढि परिवारले जमिन एकिकृत गरी एकै चकलामा १० रोपनी वा बढी जमीनमा बगैँचा स्थापना गरेमा	प्रतिबोट २ रुपैयाँ लिई वितरण गर्ने		
१.५	सदुपयोगमा नआएका सार्वजनिक जमिन तथा हैसियत विप्रेका वन क्षेत्रमा (अनुमति लिई) वा व्यक्तिगत जमिन करारमा लिई खेती गर्ने कृषक, समूह, सहकारी, उद्यमी	प्रतिबोट २ रुपैयाँ लिई वितरण गर्ने		
१.६	विरुवाको पोषक तत्व सहितको सिँचाई प्रणाली (Fertigation) जडित नमूना बगैँचा प्रति जिल्ला २ नमूना बगैँचा (३ देखि ५ रोपनी क्षेत्रफलको एक बगैँचा)	लागत अनुमानको बढीमा ७५ प्रतिशत		
१.७	साना सिँचाई पाईप/पोखरी/कुलो निर्माण तथा मर्मत	लागत अनुमानको बढीमा ७५ प्रतिशत		
१.८	बगैँचा बारबन्देज	लागत अनुमानको		

		बढीमा ७० प्रतिशत	
१.९	मूल्य श्रृङ्गला तथा मूल्य अभिवृद्धि गर्ने प्रकारका मागहरू	लागत अनुमानको बढीमा ७० प्रतिशत	
२	सुर्खेत, दैलेख, जाजरकोट, सल्यान र रुकुम पश्चिममा सुन्तलाजात आँप लिची केरा लगायत फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम		
२.१	१० रोपनी भन्दा ठूलो बगैँचा	७५	
२.२	५ रोपनी देखी १० रोपनी सम्म	७०	
२.३	५ रोपनी भन्दा कम	६५	
२.४	दुई वा दुई भन्दा बढि परिवारले जमिन एकिकृत गरी एकै चक्लामा १० रोपनी वा सो भन्दा बढी जमीनमा बगैँचा स्थापना गरेमा	८०	
२.५	सदुपयोगमा नआएका सार्वजनिक जमिन तथा हैसियत विग्रेका वन क्षेत्रमा (अनुमति लिई) वा व्यक्तिगत जमिन करारमा लिई खेती गर्ने कृषक, समूह, सहकारी, उद्यमी	८०	
२.६	विरुवाको पोषक तत्व सहितको सिँचाई प्रणाली (Fertigation) जडित नमूना बगैँचा प्रति जिल्ला २ प्रति नमूना बगैँचा ३ देखि ५ रोपनी	लागत अनुमानको बढीमा ७५ प्रतिशत	
२.७	मूल्य श्रृङ्गला तथा मूल्य अभिवृद्धि गर्ने प्रकारका मागहरू	लागत अनुमानको बढीमा ७० प्रतिशत	
२.८	साना सिँचाई पाईप/पोखरी/कुलो निर्माण तथा मर्मत	लागत अनुमानको बढीमा ७५ प्रतिशत	
२.९	बगैँचा बारबन्देज	लागत अनुमानको बढीमा ७० प्रतिशत	
३	माग र सम्भाव्यताको आधारमा आवश्यक फलफूल विरुवा सहूलियत दरमा वितरण कार्यक्रम		
३.१	१० रोपनी भन्दा ठूलो बगैँचा	७५	कर्णाली प्रदेशका सबै जिल्लाहरूको लागि हिमाली ५ जिल्लाहरूमा स्याउ र ओखरका लागि यसै तालिकाको
३.२	५ रोपनी देखी १० रोपनी सम्म	७०	
३.३	५ रोपनी भन्दा कम	६५	
३.४	१ भन्दा बढी परिवारले जमिन एकिकृत गरी एकै चक्लामा १० रोपनी वा बढी जमीनमा बगैँचा स्थापना गरेमा	८०	
३.५	सदुपयोगमा नआएका सार्वजनिक जमिन तथा हैसियत विग्रेका वन क्षेत्रमा (अनुमति लिई) वा व्यक्तिगत जमिन करारमा लिई खेती गर्ने	८०	

	कृषक, समूह, सहकारी, उद्यमी		क्र.सं. १ मा
३.६	कार्यालय हाता भित्र तथा सरकारी सार्वजनिक जमिनमा फलफूल विरुवा रोपण	बजेटको परिधि भित्र रही शत प्रतिशत अनुदान	उल्लेख भए अनुसारको अनुदान
३.७	निश्चित लक्षित पकेटमा १ परिवार १ फलफूल बोट अभियान (सबै परिवारको रोपण तथा व्यवस्थापनको प्रतिवद्धता सहित)	शत प्रतिशत अनुदान	उपलब्ध गराईनेछ ।
३.८	साना सिँचाई पाईप/पोखरी/कुलो निर्माण तथा मर्मत	लागत अनुमानको बढीमा ७५ प्रतिशत	
३.९	बगैचा बारबन्देज	लागत अनुमानको बढीमा ७० प्रतिशत	
४	दुवानी	शत प्रतिशत अनुदान	(स्थानीय दररेट अनुसार)
५	मोर्टालिटी अनुदान	अनुसूची -५ मा उल्लेख भए अनुसार	
६	प्याकिङ्ग चार्ज अनुदान	अनुसूची -५ मा उल्लेख भए अनुसार	

नोट: १) माथि उल्लेखित क्रियाकलापहरूको (क्रमश १ देखि ३.९ सम्मका क्रियाकलापहरूको) लागि आवेदकले आवश्यकता अनुसार माग गर्न सक्नेछ । साथै अनुदान रकमको क्रियाकलाप नदोहोरिने गरी अर्को आर्थिक वर्षमा पनि प्रस्ताव पेश गर्न सक्नेछ ।

२) बजेटको उपलब्धताको आधारमा ५ रोपनी भन्दा बढीमा फलफूल बगैचा स्थापना गरी अर्को वर्ष कम्तीमा ७५ प्रतिशत विरुवा हुर्काउने बगैचा धनीलाई प्रति विरुवा निश्चित रकम व्यवस्थापन खर्चका लागि प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

३) विरुवाको मूल्यमा अनुदानको हकमा विदेशबाट आयातित विरुवालाई समेटिएको छैन ।

परिच्छेद-३
अनुगमन मूल्याङ्कन

१०. अनुगमन मूल्याङ्कन: कार्यक्रम कार्यान्वयनको क्रममा मन्त्रालय/निर्देशनालय/कार्यालयले आवश्यकता अनुसार अनुगमन समिति बनाई जुनसुकै समयमा पनि अनुगमन गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-४
विविध

११. पुरस्कार तथा कार्वाहीको व्यवस्था:- पुरस्कार तथा कार्वाहीको व्यवस्था देहाय अनुसार हुनेछ:-
१. तोकिएको समय भन्दा अगाडि, तोकिएको मापदण्ड र गुणस्तरमा कार्य सम्पन्न गर्ने अनुदानग्राही र सम्बन्धित कार्यमा संलग्न कर्मचारीलाई प्रोत्साहन स्वरूप मन्त्रालयबाट कदर पत्र सहित सार्वजनिक रूपमा पुरस्कृत गरी सम्मान गरिनेछ ।
 २. सम्झौता तथा कार्यतालिका बमोजिम कार्य नगर्ने अनुदानग्राहीलाई अनुदान रकम उपलब्ध गराइने छैन ।
 ३. अनुदान रकम दुरुपयोग गरेको पाइएमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गरी सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।
 ४. यस्ता अनुदानग्राहीहरूलाई भविष्यमा सेवा सुविधा नदिने गरी कालो सूचीमा राखिनेछ ।

द्रष्टव्य: यस कार्यविधिमा अन्यत्र जेसुकै उल्लेख गरेको भएता पनि प्रचलित सार्वजनिक खरिद ऐन, नियमावली, कर्णाली प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, नियमावली, कर्णाली प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका तथा अन्य प्रचलित ऐन, नियमावलीमा उल्लेख भएकोमा सोही बमोजिम हुनेछ ।

१२. बाधा अड्काउ फुकाउने:-

१. यस कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा कुनै बाधा अड्काउ परेमा सो फुकाउने अधिकार मन्त्रालयको हुनेछ ।
२. यस कार्यविधिलाई आवश्यकता अनुसार मन्त्रालयले संशोधन तथा परिमार्जन गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची- १

दफा ४ को उप-दफा १ सँग सम्बन्धित

व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्रस्ताव आव्हानको सूचना

सूचना । सूचना । । सूचना । । ।

यसको आर्थिक वर्ष..... को वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार अनुदान रकम उपलब्ध गराउने कार्यक्रम रहेको हुँदा जिल्लाका इच्छुक कृषक समुह, कृषि सहकारी, कृषि फार्म, उद्यमी कृषकबाट दरखास्त आव्हानको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ । यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशन भएको मितिले दिन भित्रकार्यालयमा तपसिल अनुसारका कागजातहरू संगलग्न राखि आवेदन सहित प्रस्ताव आव्हान गरिएको छ । यस सम्बन्धी थप जानकारीका लागिमा सम्पर्क गर्न सकिनेछ ।

आवश्यक कागजात:

१. संस्था दर्ताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि
२. कृषि व्यवसायमा आवद्ध सम्बन्धित सहकारी वा उपभोक्ता समुह वा कृषक समूहले सूचना अवधि व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम गर्न सहकारीको हकमा सञ्चालक समितिको अन्यको हकमा संस्थागत निर्णय र विनियम वा विधानको प्रतिलिपि
३. व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम गर्ने अनुसूची अनुसारको प्रस्तावना
४. सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिस पत्र
५. सहकारी र निजी फर्मको हकमा गत आ. व. को संस्थाको लेखा परिक्षण भएको प्रतिवेदन फोटोकपी
६. सहकारी र निजी फर्मको हकमा गत आ. व. सम्म कर बुझाएको वा कर छुट भएको भए सम्बन्धित कार्यालयको प्रमाण
७. सहकारी संस्थाको तर्फबाट कारोवारमा सहभागिताका लागि आधिकारीक प्रतिनिधि तोकेको निर्णय प्रतिलिपि
८. जग्गाको क्षेत्रफल र स्वामित्व वा हकभोग खुल्ने प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि
९. प्रतिवद्धता पत्र
१०. अन्य आवश्यक कागजातहरू

अनुसूची -२

दफा ४ को उप-दफा २ सँग सम्बन्धित

व्यावसायीक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि निवेदनको ढाँचा

मिति

विषय: व्यावसायीक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि अनुदान रकम उपलब्ध गरि पाउ ।
श्रीमान् ज्यु

.....

महोदय

हामी/म निम्न लिखित प्रस्तावना फारम (क) मा दस्तखत भएका व्यक्तीहरु/व्यक्ती वाट ...
जिल्ला... गापा/नपा वडा न..... मा पर्ने नामक कृषि
कम्पनी/कृषि फार्म/कृषि सहकारी/कृषक समुह/कृषि उद्यमीले व्यावसायीक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम
सञ्चालनका लागि अनुदान रकमको आवश्यकता परेकोले रु. १० को टिकट टास गरि अनुसूचीमा संलग्न
फारम भरि यो प्रस्तावना पेश गरेका छौं/छु ।

निवदेक

कृषक समुह/कृषि सहकारी संस्था/कृषि फार्म/ उद्यमी कृषक
अध्यक्ष/प्रतिनिधिको दस्तखत

नाम:

पद:

सम्पर्क फोन नं

मिति:

संस्थाको छाप

अनुसूची-३

दफा ४ को उप-दफा २ सँग सम्बन्धित

प्रस्ताव फाराम

खण्ड १: प्रस्तावित परियोजनाको सारांश

परियोजनाको नाम :	***
प्रस्तावित कार्य:	
आवेदकको नाम :	
ठेगाना :	
आधिकारिक व्यक्तिको नाम र ठेगाना :	
टेलिफोन नं. :	
व्यवसाय दर्ता वर्ष :	
मु. अ. कर/स्थायी ले. नं. र दर्ता वर्ष :	
बैंक खाता विवरण :	बैंकको नाम : ठेगाना :खाता नं. : खाता संचालकहरुको नाम :
आवेदकको परिचय तथा अनुभव:	अनुभव र योग्यता सम्बन्धी यहाँ उल्लेख गरी कागजातहरु अनुसूचीमा संलग्न राख्ने ।
प्रस्तावित व्यवसायको सारसंक्षेप क्षेत्रफल सहित	व्यवसायको किसिम : खाद्यान्न/तरकारी/फलफूल/माछापालन/मौरी/च्याउ आदि हालको क्षेत्रफल र उत्पादन: खेती गरिएको वा गरिने क्षेत्रफल:

जम्मा लागत रु.	
अनुदान माग रु.	
स्वलगानी रु.	
स्वलगानीको प्रतिशत	
परियोजना संचालन स्थल :	जिल्ला : न.पा./गा.पा. वार्ड नं. : स्थान : मोहडा: समुद्र सतहदेखि उचाई:.....मि
वर्तमान क्रियाकलापहरु	अवस्था..... हाल गरिरहेको कृयाकलापहरु तथा सो व्यवसायको फैलावटका.....
हाल भएको प्रस्तावसंग सम्बन्धित पूर्वाधार तथा सम्पति	यसमा तरकारी खेती व्यवसाय गर्ने भए प्लाष्टिक घरको संख्या/मौरी पालन भए घर संख्या जस्ता खुलाउने
प्रस्तावित परियोजनाको प्रमुख उद्देश्य	आयआर्जन बृद्धि गर्ने,व्यवसायिक खेती बृद्धि, रोजगारी बृद्धि गर्ने जस्ता क्रियाकलापहरु खुलाउने
प्रस्तावित परियोजनाको मुख्य क्रियाकलाप	उद्देश्य प्राप्तिका लागि के-कस्ता काम गरिन्छ सो खुलाउने

खण्ड २ व्यवसायको विवरण

२.१ प्रस्तावित व्यवसायिक योजनाको भूमिका र पुष्ट्याई
प्रस्तावित परियोजनाले प्रस्तावक तथा समुदायमा हुने फाइदा तथा उपलब्धि उल्लेख गर्ने ।

२.२ समस्याहरु, अवसर तथा प्रस्तावित क्रियाकलापहरु	
समस्याहरु	अवसरहरु
१.	
२.	
३.	
२.३ प्रस्तावित क्रियाकलापहरु	
क्रियाकलापहरुको संक्षिप्त विवरण (के, कसरी, कस्ले, कहाँ गर्ने) ।	
जस्तैः	
क्रियाकलाप १ नया फलफूल वगैचा स्थापना	
क्रियाकलाप २ फलफूल विरुवा रोपण	
क्रियाकलाप ३ साना सिँचाई निर्माण तथा मर्मत सम्भार	

क्रियाकलाप ४ पोष्ट हार्भेष्ट औजार खरिद	
क्रियाकलाप ५.....	
क्रियाकलाप ६.....	
अन्य.....	
२.४ नतिजा र प्रतिफल	
प्रतिफल सूचकहरु	परियोजनाको लक्ष्य
ओगट्ने क्षेत्रफल	रोपनी
उत्पादन क्षमता (५ वर्षको उल्लेख गर्ने)	संख्या,टन
उन्नत प्रविधि, उन्नत जात, मेशिनरी औजार तथा पूर्वाधारको उपयोग	मुख्य-मुख्य मेशिन औजार तथा जातको नाम, प्रकार तथा क्षमता उल्लेख गर्ने (आवश्यकता अनुसार थप पानामा उल्लेख गर्ने)
विक्रि परिमाण वृद्धि (५ वर्षको उल्लेख गर्ने)	टन/वार्षिक
आम्दानी वृद्धि (५ वर्षको उल्लेख गर्ने)	रु. / वार्षिक
रोजगारी वृद्धि (५ वर्षको उल्लेख गर्ने)	जना स्वरोजगार,जना वर्षैभरी रोजगार, जना वा कार्यदिन आंशिक रोजगार

३. पहिले अन्य कुनै निकायबाट अनुदान प्राप्त गरेको नगरेको । गरेको भए उल्लेख गर्ने ।

४. प्रस्तावित परियोजना का लागि अन्य कुनै निकायसंग साभेदारी गरे नगरेको । गरेको भए

खुलाउने ।

५. कार्यतालिका

प्रतिबद्धता पत्र

.....मन्त्रालय/निर्देशनालय/केन्द्रको मितिको
सूचना अनुसार कार्यक्रममा सहभागिताको लागि इच्छुक भई सोको व्यवसायिक योजना
सहितको आवेदन पेश गरेको/का छु/छौं । उक्त कार्यक्रममा छनौट भएमा व्यवसायिक योजनामा उल्लेख
भए बमोजिमको कार्य गर्नेछु र वर्ष सम्म निरन्तरता दिनेछु/छौं । व्यवसायिक योजना अनुसारको कार्य
नगरेमा वा ५ (पाँच) वर्ष अगावै सो कार्यहरू बन्दगरेमा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम प्रचलित व्याज
सहित फिर्ता गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु/छौं । अन्यथा प्रचलित कानून बमोजिम सहला/बुझाउँला । साथै
सञ्चालित क्रियाकलापबाट वातावरणलाई नकारात्मक असर नपुर्याउने व्यहोरा तथा प्रतिबद्धता समेत व्यक्त
गर्दछु/छौं ।

आवेदकको तर्फबाट

नाम:

पद:

संस्थाको नाम:

ठेगाना:

सम्पर्क नं.

दस्तखत:

मिति:

दायाँ

बाँया

छाप:

अनुसूची-४

दफा ८ को उप-दफा १ सँग सम्बन्धित

सम्झौता पत्रको नमूना

यो सम्झौता पत्र.....कार्यालय/केन्द्र (यस पछि पहिलो पक्ष भनिएको) र
समुह/सहकारी संस्था/सञ्चालक समिति/उपभोक्ता समिति/कृषि फार्म/उद्यमी कृषक गा.पा /नपा
वडानं. टोल (यस पछि दोस्रो पक्ष भनिएको) बीच तपसिलको शर्त बमोजिमको कुराहरुलाई
पालना गर्ने कुरा मञ्जुर गरिन्छ ।

१. यो सम्झौता, सम्झौता भएको मिति देखि प्रारम्भ भएको मानिनेछ र यो सम्झौतामा संलग्न स्वीकृत प्रस्तावना/इष्टिमेट बमोजिमको कार्य यथाशिघ्र संचालन गरि मिति २०७५ साल महिना गतेसम्म सम्पन्न गरेर आवश्यक कागजात सहित दोस्रो पक्षले पहिलो पक्ष समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
२. यस सम्झौता बमोजिमको व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य दोस्रो पक्ष आफैले गर्नुपर्नेछ । दोस्रो पक्ष आफैले नगरी अन्य व्यक्ति वा संस्था मार्फत गराउन पाइने छैन ।
३. प्रथम पक्षले दोस्रो पक्षलाई प्रस्तावना/इष्टिमेट अनुसारको कार्य सञ्चालन गर्न योजनाको प्रकृति अनुसार वढीमा तीन किस्ता वा एकमुष्ट रकम देहाय बमोजिम भुक्तानी गरिने छ :-
 १. सम्झौता भएपछि कार्ययोजना, पेशकी मागको निवेदन, बैंक सुरक्षण वा बीस प्रतिशत कार्य सम्पन्न हुने प्रमाण पेश गरे पछि पेशकीको रूपमा प्रथम किस्ता वापत अनुदान रकमको २०% भुक्तानी,
 २. पचास प्रतिशत कार्य सम्पन्न भएपछि सम्पूर्ण बील भर्पाई सहित पहिलो किस्ता फछ्यौट गरी जम्मा ३० % पहिलो रनिङ्ग बीलको रूपमा भुक्तानी,
 ३. सबै कार्य सम्पन्न भई कार्य स्वीकार प्रतिवेदन सहित अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि ५०% तेस्रो तथा अन्तिम किस्ताको रूपमा भुक्तानी ।
४. सम्झौता बमोजिमको कार्य संचालन तथा सम्पन्नको लागि पहिलो पक्ष मार्फत अनुदान स्वरुप रु. (अक्षरेपी) र दोस्रो पक्षको लागत सहभागिता रु. (अक्षरेपी) व्यहोरिनेछ ।
५. दोस्रो पक्षले सम्झौता बमोजिमको व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सम्झौतामा समावेश गरिएको श्रोत वाहेक अन्य कुनै सरकारी, गैह्र सरकारी संघ संस्थावाट सहयोग, अनुदान आदि प्राप्त गरिने भए प्रथम पक्षलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
६. दोस्रो पक्षले सम्झौता बमोजिमको काम गर्दा प्रथम पक्षबाट खटिएका प्राविधिकहरुले दिएको निर्देशनको पालना गर्नु पर्नेछ ।
७. व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा दोस्रो पक्षले पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत सम्भार औजार मेशिनरी खरीद तथा जडान आदिको विवरण र लागत खुलाई सर्वसाधारण सबैले देखे गरी सार्वजनिक स्थानमा सम्पूर्ण विवरण सहितको सार्वजनिक सूचना पाटी राख्नु पर्ने छ ।

८. दोस्रो पक्षले व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी कार्यको सार्वजनिक जानकारीका लागि Public Audit गराउनु पर्नेछ ।
९. सम्झौता बमोजिमको व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य सोही आ.व. भित्र सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।
१०. प्रथम पक्षले दोस्रो पक्षलाई भुक्तानी दिँदा प्रथम पक्ष समक्ष विल पेश भएको मितिले सात दिन भित्र सम्बन्धित दोस्रो पक्षको नाममा एकाउन्ट पेई चेक मार्फत भुक्तानी दिनेछ ।
११. दोस्रो पक्षको लापरवाहीको कारणबाट कार्य सम्पन्न नभई हानि नोक्सानी भएमा त्यसको सम्पूर्ण जिम्मेवारी दोस्रो पक्षले लिनेछ ।
१२. दोस्रो पक्षले स्वीकृत प्रस्तावनाको कार्य तालिका बमोजिम मिति सम्म यो सम्झौता बमोजिमको सम्पूर्ण कार्य (स्वीकृत प्रस्तावना/इष्टिमेट अनुसार) पूर्ण रूपमा सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याउनेछ ।
१३. सम्झौता बमोजिमको व्यावसायिक फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी कार्य सम्पन्न भई कार्य स्वीकार प्रतिवेदन अनुरूप संरचना हस्तान्तरण भैसकेपछि सो को सञ्चालन सम्बन्धी कार्य सम्बन्धित दोस्रो पक्षको हुनेछ ।
१४. सम्झौता बमोजिमको कार्य गर्ने सम्बन्धमा कुनै विवाद आएमा प्रथम पक्षको निर्णय अन्तिम मानिनेछ ।
१५. यो सम्झौतामा उल्लेख भएका कुराहरुमा यस बमोजिम र अन्य कुराहरुमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार हुनेछ ।
१६. वगैचा व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्ने धनीलाई प्रोत्साहन र दुरुपयोग गर्ने कृषकलाई दुरुत्साहन (जस्तै: विशेष परिस्थिति बाहेकको अवस्थामा अर्को वर्ष ५० प्रतिशत भन्दा कम विरुवा बचाउनेलाई आगामी अन्य कृषि कार्यक्रमहरुबाट बञ्चितकरण) शर्तहरु समेत राख्न सकिने छ ।

पहिलो पक्ष

दस्तखत :-

नाम :-

पद :-

मिति :-

कार्यालयको छाप :-

दोस्रो पक्ष

दस्तखत :-

नाम :-

पद :-

मिति :-

संस्थाको छाप :-

रोवर

दस्तखत :-

नाम :-

ठेगाना :-

मिति :-

दस्तखत :-

नाम :-

ठेगाना :-

मिति :-

अनुसूचि- ५

दफा ९ को उप-दफा ५ र ६ सँग सम्बन्धित

प्याकिङ्ग चार्ज तथा मोर्टालिटी अनुदान

१) बिरुवा प्याकेजिग चार्ज:

फलफूलको बोट बिरुवाहरु श्रोत केन्द्रबाट लगी कृषकहरुलाई वितरण गर्ने गरी ढुवानी गर्न उचित प्याकेजिग गर्न लाग्ने आवश्यक चार्जको व्यवस्था मिलाउने ।

आर्थिक मापदण्ड:

१. १० प्रतिशत अनुदान प्राप्त फलफूलको कलमी बिरुवाहरु (स्याउ,आलु, आरुवखडा ,चेरी, खुर्पानी ,दातेओखर, कटुस, कागजी, वदाम, नास्पाति ,हलुवावेद ,लप्सी ,पिकानट ,प्लावरीड ,पिच, मुन्तला, सुन्तला ,जुनार, कागति ,भोगटे, चाक्सी ,विमिरो ,निबुवा, अङ्गुर (कटिड), अंजिर (कटिड), हेजलनट (कटिड), जुनार, अनार (कटिड) लोकाट (ग्रपिटङ्ग)
२. १५ प्रतिशत अनुदान प्राप्त फलफूलको बिरुवाहरु (एभोकाडो, लिचि, सपाटो, अम्वा ,अमला, आँप (अन्यजात), आँप (अम्रपाली मलिका), मैकाडेनीयानट ।
३. ५ प्रतिशत अनुदान प्राप्त फलफूलको कलमी बिरुवाहरु (केरा (सकर्स), भुईँकटर (जरावाल), भूईँकटर (सकर्स), स्ट्रबेरी (रनर), किवी (कटिड) ।
४. १० प्रतिशत अनुदान प्राप्त फलफूलहरुको विजु बिरुवा तथा रुटस्टक बिरुवाहरु (दाँते ओखर, पिकानट, कागजी वदाम, कटुस, कफि, लप्सी, सुन्तला, कागति, निबुवा, चाक्सी, काजु, काफल, अलैची ।
५. १५ प्रतिशत अनुदान प्राप्त फलफूलहरुको विजुबिरुवा तथा रुटस्टक बिरुवाहरु (रुख कटहर, मेकाडेमियानट, एभोकाडो, अमला, सरिफा ।) ।
६. ५ प्रतिशत अनुदान प्राप्त फलफूलहरुको सायनस्टक बिरुवाहरु: सुपारी र मेवा ।
७. २० प्रतिशत अनुदान प्राप्त फलफूलहरुको सायन स्टक बिरुवाहरु (स्याउ, नास्पाती, आरुवखडा, ओखर, हलुवावेद, अंगुर, सुन्तला, जुनार, कागती, मुन्तला, आँप, र अन्य फलफूलहरु) ।
८. १० प्रतिशत अनुदान प्राप्त रुटस्टक बिरुवाहरु (स्याउ, हाडे ओखर, आरु, मयल, पिकानट, ज्यामीर , ट्राइफोलियट ओरेन्ज) ।

२) बिरुवा मोर्टालिटी अनुदान :फलफूलको बोट बिरुवाहरु श्रोत केन्द्रबाट कृषकसम्म पुर्याउँदा मर्न सक्ने हुँदा सो अवस्था हेरी मोर्टालिटी अनुदान दिन सकिने, मरेका फलफूल बिरुवाको सम्बन्धित कार्यालयाको प्रमुख, लेखा/प्रशासन शाखा प्रमुख को रोहवरमा मुचूल्का तयार गरी संख्या यकीन गर्नु पर्नेछ ।

१. नास्पाति, स्याउ, आरु, आरुवखडा, कटुस, लप्सी, अङ्गुर, खुर्पानी, कागजी, वदाम, हलुवावेद, ओखर ,र अन्य लेकाली फलफूलमा ५ प्रतिशत
२. भूईँकटहरमा ५ प्रतिशत
३. रुख कटहर, अम्वा, मेवामा १० प्रतिशत
४. आँप, लिचीमा १५ प्रतिशत
५. अन्य फलफूलमा ५ प्रतिशत